

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА**

**Навчально-науковий фінансів, економіки та менеджменту
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ МОДЕЛІ ВЗАЄМОДІЇ УРЯДОВИХ ТА
НЕУРЯДОВИХ СТРУКТУР**

Освітній рівень	Третій (доктор філософії)	
Програма навчання	Вибіркова	
Галузь знань	05	Соціальні та поведінкові науки
спеціальність	051	Економіка
Освітня програма	Економіка	
Обсяг дисципліни	3 кредит ECTS (90 академічних годин)	
Види аудиторних занять	лекції, практичні (36 академічних годин)	
Форма контролю	екзамен	

Викладач: Варналій З.С., д.е.н., професор кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування (550 наукових праць загальним обсягом понад 710 др.арк. із них: 58 монографій, 30 підручників та навчальних посібників, 5 статей у НМБ Scopus і Web of Science; підготовлено: 11 д.е.н., 20 к.е.н.; Відмінник освіти України, Заслужений діяч науки і техніки України, Лауреат премії імені Тараса Шевченка)

Мета навчальної дисципліни: ґрунтовне дослідження здобувачами спеціальності «Економіка» теоретичних основ організації взаємодії урядових і неурядових структур, формування розуміння моделей, видів, функцій та принципів діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, а також видів, особливостей функціонування та фінансування неурядових організацій, оволодіння методикою соціально-економічної взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами публічної влади, держави з бізнесом, навичками діалогової комунікації й легітимного лобізму в системі соціально-економічної моделі взаємодії влади та громадянського суспільства, навичками державно-приватного партнерства та соціальної відповідальності при взаємодії урядових і неурядових структур.

Знання та навички, надбані здобувачем при вивченні даної дисципліни, дозволяють сформувати у майбутніх фахівців з економіки такі ключові компетентності:

ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення, аналізу, систематизації та узагальнення інформації з різних джерел.

ЗК 4. Здатність генерувати нові ідеї (креативність), які можуть сприяти в академічному і професійному контекстах розвитку суспільства, розробляти власні нестандартні підходи, способи, методи, інноваційні шляхи розв'язання складних і нетипових завдань; ініціювати дослідницько-інноваційні проекти, автономно працювати під час їх реалізації.

ЗК 5. Здатність комерціалізувати результати наукових досліджень, використовувати права інтелектуальної власності.

ЗК 6. Здатність застосовувати академічну іноземну мову у професійній діяльності та наукових дослідженнях.

СК 3. Здатність використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій, освітній та професійній діяльності.

СК 6. Здатність аналізувати зв'язки та взаємний вплив соціальних та економічних факторів розвитку держави і суспільства, обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння

закономірностей розвитку соціально-економічних систем і процесів із застосуванням математичних методів та моделей на мікро-, мезо-, та макрорівнях.

СК 7. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проєкти в економіці та дотичні до неї міждисциплінарні підходи, демонструвати креативність, продукувати нові ідеї, виявляти лідерські якості та відповідальність під час їх реалізації.

СК 11. Здатність приймати науково обґрунтовані рішення в умовах невизначеності, що потребує розробки нових методів та проведення дослідницько-інноваційної діяльності.

Програмні результати навчання

ПРН 7. Знати та розуміти сучасні проблеми, тенденції та пріоритетні напрями технічного, економічного, соціального розвитку глобальної, національної і регіональної економіки з урахуванням поведінкових моделей економічних відносин.

ПРН 8. Знати і застосовувати сучасні методи, засоби, інструменти аналізу соціально-економічних систем в умовах невизначеності, наукові напрями розробки альтернативних методів аналізу динаміки соціально-економічних процесів. Уміти виконувати синтез та критичний аналіз методів прогнозування з метою дослідження сценаріїв розвитку соціально-економічних систем.

ПРН 13. Здатність виявляти комплексні проблеми сучасної економіки, визначати підходи, методи, засоби, інструменти їх розв'язання на інноваційній основі та створювати інформаційно-аналітичне забезпечення наукового дослідження (методи економіко-математичного моделювання та прогнозування для обґрунтування ефективних моделей сталого розвитку).

ПРН 16. Здатність оцінювати раціональність поведінки економічних суб'єктів, визначати та долати обмеження традиційної економічної моделі під час вирішення практичних економічних завдань, застосовувати поведінкові моделі у процесі здійснення економічного прогнозування.

Завдання навчальної дисципліни: вироблення у здобувачів здатності до освоєння і системного аналізу через наукове сприйняття і критичне осмислення нових знань щодо соціально-економічних моделей та форм взаємодії урядових і неурядових структур; здатності до опанування глибоких знань щодо сучасного стану, засад і принципів функціонування урядових і неурядових структур; розуміння соціально-економічних процесів і явищ, які відбуваються при взаємодії урядових і неурядових структур; здатності розв'язувати комплексні проблеми із організації соціально-економічної взаємодії урядових і неурядових структур; генерувати нові ідеї під час вирішення проблем взаємодії між органами державної влади та місцевого самоврядування і бізнесом, урядовими структурами та громадськими організаціями; застосовувати знання з основ соціально-економічної взаємодії урядових та неурядових структур для розв'язання значущих економічних, соціальних, культурних, етичних, наукових та інших проблем соціально-економічного розвитку держави, формування діалогу між органами державного управління, місцевого самоврядування і громадськістю; формування соціальної відповідальності за результати прийняття стратегічних рішень у системі сталого розвитку.

Передумови для вивчення дисципліни. Оволодіння знаннями дисципліни «Соціально-економічні моделі взаємодії урядових та неурядових структур» потребує застосування знань з філософії та наукового мислення, політичної економії та сучасних економічних теорій, економіки та управління національним господарством, правознавства, менеджменту, методології та організації наукових досліджень, державного та регіонального управління.

У результаті вивчення навчальної дисципліни:

здобувач повинен знати: теоретичні та методологічні підходи до управління сучасним суспільним розвитком; сучасні структурно-функціональні моделі органів державної влади та місцевого самоврядування; сутнісно-змістовну характеристику громадянського суспільства, суб'єкти та основні тенденції його розвитку; роль держави у формуванні та розвитку громадянського суспільства; громадські ініціативи в процесі вироблення та реалізації публічної політики; інформаційну інфраструктуру залучення громадян до управління суспільним розвитком; методичні положення соціально-економічних моделей взаємодії урядових та неурядових структур; інструментарій горизонтальної та вертикальної взаємодії інститутів

громадянського суспільства з органами державної влади та місцевого самоврядування; сучасні підходи і методи участі громадськості у прийнятті рішень органами державної влади та місцевого самоврядування, методи організації діалогу суспільства, бізнесу й органів публічної влади; моделі легітимного лобізму в органах публічної влади; об'єктивні основи, принципи та форми соціальної відповідальності й соціального партнерства органів державної влади, органів місцевого самоврядування і громадського сектору.

здобувач повинен вміти: обґрунтовувати стратегічні напрями та вирішувати практичні завдання в системі соціально-економічної моделі взаємодії урядових і неурядових структур; застосовувати традиційні та сучасні методи та підходи до управління сучасним суспільним розвитком через організацію взаємодії громадських організацій і органів державної влади та місцевого самоврядування; збирати і систематизувати інформацію про основні показники функціонування, фінансування громадських організацій; досліджувати тенденції розвитку демократичного врядування; аналізувати, оцінювати, прогнозувати та моделювати горизонтальну й вертикальну взаємодію інститутів громадянського суспільства з органами публічної влади; впроваджувати соціально-економічні моделі співпраці громадськості з органами державного управління; вирішувати проблеми діяльності та фінансування громадських організацій; розробляти та обґрунтовувати завдання й управлінські рішення щодо розвитку партнерських відносин урядових структур із бізнесом.

Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом вивчення навчальної дисципліни.

Сума балів	Значення ЄКТС	Оцінка	Критерій оцінювання	Рівень компетентності
90-100	А	Відмінно	Студент демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях. Власні пропозиції студента в оцінках і вирішенні практичних задач підвищує його вміння використовувати знання, які він отримав при вивченні інших дисциплін.	Високий , що повністю забезпечує вимоги до знань, умінь і навичок, що викладені в робочій програмі дисципліни.
82-89	В	Добре	Студент демонструє гарні знання, добре володіє матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але допускає окремі неточності. Вміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною.	Достатній , що забезпечує студенту самостійне вирішення основних практичних задач.
74-81	С	Добре	Студент в загальному добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, що відповідають робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та використовує	Достатній , конкретний рівень, за вивченим матеріалом

Сума балів	Значення ЄКТС	Оцінка	Критерій оцінювання	Рівень компетентності
			для рішення характерних/типових практичних завдань на професійному рівні. Додаткові питання про можливість використання теоретичних положень для практичного використання викликають ускладнення.	робочої програми дисципліни.
64-73	D	Задовільно	Студент засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою дисципліни, та розуміє постанову стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень. Розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати подібні завдання тим, що розглядалися з викладачем, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача.	Середній, що забезпечує достатньо надійний рівень відтворення основних положень дисципліни.
60-63	E	Достатньо	Студент має певні знання матеріалу, передбаченого робочою програмою, володіє основними положеннями на рівні, який визначається як мінімально допустимий. Правила вирішення практичних завдань з використанням основних теоретичних положень пояснюються з труднощами. Виконання практичних завдань значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами.	Середній, що є мінімально допустимим у всіх складових навчальної дисципліни
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання екзамену/ заліку	Студент може відтворити окремі фрагменти з курсу. Незважаючи на те, що програму навчальної дисципліни студент виконав, працював він пасивно, його відповіді під час практичних і лабораторних робіт в більшості є невірними, необґрунтованими. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни у студента відсутні.	Низький, не забезпечує практичної реалізації задач, що формуються при вивченні дисципліни.
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Студент повністю не виконав вимог робочої програми навчальної дисципліни. Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними. Студент не допущений до здачі екзамену/заліку.	Незадовільний, студент не підготовлений до самостійного вирішення задач, які окреслює мета та завдання дисципліни.

Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є екзамен, поточний контроль виконання завдань на практичних заняттях.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ УРЯДОВИХ ТА НЕУРЯДОВИХ СТРУКТУР												
Тема 1. Взаємодія органів державної влади з неурядовими організаціями.	10	1	2			7						
Тема 2. Урядові структури: функції та принципи діяльності.	10		4			6						
Тема 3. Неурядові організації: особливості діяльності та проблеми розвитку.	10	1	4			5						
Тема 4. Громадянське суспільство як необхідна складова соціально-економічного розвитку держави.	12		4			8						
Разом за змістовим модулем 1	42	2	14			26						
Змістовий модуль 2. МОДЕЛІ ВЗАЄМОДІЇ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА З ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ												
Тема 5. Структура соціально-економічних відносин влади і суспільства.	12		4			8						
Тема 6. Діалогова комунікація – основа взаємодії урядових та неурядових структур.	12		4			8						
Тема 7. Легітимний лобізм в системі соціально-економічної моделі взаємодії урядових та неурядових структур.	12	2	4			6						
Тема 8. Державно-приватне партнерство.	12	2	4			6						
Разом за змістовим модулем 2	48	4	16			28						
Усього годин	90	6	30			54						

Методи контролю

Поточний контроль успішності здобувачів може здійснюватися у балах шляхом їх опитування під час лекцій, виконання самостійної роботи, тестування або в ході індивідуальних співбесід під час консультацій. Вибір конкретних форм і методів поточного контролю знань здобувачів доводиться до їхнього відома на першому занятті.

Присутність на лекціях не оцінюється в балах. Пропуски занять підлягають обов'язковому відпрацюванню в індивідуальному порядку під час консультацій. Пропущене заняття має бути відпрацьоване впродовж двох наступних тижнів, при тривалій відсутності здобувача на заняттях з поважної причини встановлюється індивідуальний графік відпрацювання пропусків, але не пізніше початку екзаменаційної сесії.

Здобувач, який повністю виконав програму навчальної дисципліни і отримав достатню рейтингову оцінку (не менше 35 балів), допускається до підсумкового контролю з дисципліни.

Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену відповідно до вимог «Положення про організацію освітнього процесу» в Національному університеті «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».

Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс дисципліни.
2. Матеріали для проміжного і підсумкового контролю знань.
3. Правила модульно-рейтингового оцінювання знань із навчальної дисципліни.

Рекомендована література

Базова

1. Варналій З.С. Економічний діалог: партнерство заради прогресу / З.С. Варналій // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/Table/8022007/80207/004.htm#a1>
2. Варналій З.С. Легітимний лобізм як дієвий інструментарій реалізації прав суб'єктів підприємництва в Україні / З.С. Варналій, С.Г. Дрига // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2016. – Випуск 21. – С. 34-42.
3. Запатріна І. В. Співпраця бізнесу та публічної влади у досягненні Цілей сталого розвитку 2030: міжнародний досвід та уроки для України / І. В. Запатріна // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=1116df41-5f82-4b0a-ba47-85d7fda02b3d>
4. Сімак С. В. Інституційний розвиток публічно-приватного партнерства: теорія, методологія, механізми державного управління : монографія / С. В. Сімак. – Київ : АМУ, 2016. – 392 с.
5. Єгоричева С. Б., Лахижа М. І. Публічно-приватне партнерство в посткомуністичних країнах : монографія. – Київ: ІПК ДСЗУ, 2020. – 304 с.

Допоміжна

1. Закон України «Про державне-приватне партнерство» №2404-VI від 01.07.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» № 280/97-ВР від 21.05.1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Закон України «Про громадські об'єднання» № 4572-VI від 22.03.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» № 996 від 03.11.2010 р. . [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/npas/243788058>
5. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження Методичних рекомендацій застосування методики виявлення ризиків здійснення державно-приватного партнерства, їх оцінки та визначення форми управління ними» №944 від 07.06.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0944731-16#Text>
6. Розвиток громадянського суспільства в Україні [Текст] : аналіт. доп. / В. М. Яблонський, П. Ф. Вознюк, Д. М. Горелов [та ін.] ; за ред. О. А. Корнієвського, М. М. Розумного. – К.: НІСД, 2015. – С. 51.
7. Заскалкін А. С. Теоретико-методологічні основи взаємодії держави і приватного сектора у вирішенні суспільно значущих завдань / А. С. Заскалкін // Теорія та практика державного управління. – 2017. – Вип. 3(50). – С. 70-76.
8. Гриценко Л.Л. Науково-методичний підхід до оцінювання ризиків інноваційних проєктів державно-приватного партнерства / Л.Л. Гриценко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2015. – № 1. – С. 96-106.
9. Колосовська І. Формування ефективної моделі партнерства інститутів публічної влади та громадянського суспільства / І. Колосовська // Ефективність державного управління : збірник наукових праць. – 2015. – Вип. 45. – С. 161–166.

10. Khatidze G. Private Law Issues of Concession and Investment within the Framework of Public-Private Partnership / G. Khatidze // European Scientific Journal. 2018. – Vol.14. – No.4. – P. 91-103.